

2025-08-25

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2025-00710

Yttrande över remiss från landsbygds- och infrastrukturdepartementet: Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet (SOU 2025:67)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen antar förslag till yttrande över remissen ”Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet” (SOU 2025:67) i enlighet med bilaga 2 till tjänsteskrivelsen daterad den 25 augusti 2025.

Sammanfattning av ärendet

Nacka kommun har givits tillfälle att yttra sig över Regeringskansliets (genom Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) remiss av slutbetänkandet ”Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet” (SOU 2025:67). Syftet med betänkandet är att identifiera och föreslå åtgärder för ökad kapacitet och förbättrad tillgänglighet till och från Arlanda flygplats för att stärka flygplatsens konkurrenskraft och bidra till att flygplatsen utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt.

I betänkandet konstateras att ett tillgängligt, tillförlitligt och hållbart transportsystem bidrar till ett ökat välstånd och högre livskvalitet i hela Sverige. Flyget spelar en viktig roll i transportsystemet genom att det överbryggar långa geografiska avstånd och därmed bidrar till både nationell som internationell tillgänglighet. Utredarens bedömning är att Arlanda har bristande tillgänglighet och kapacitet, vilket hotar flygplatsens konkurrenskraft.

I slutbetänkandet lyfts flera viktiga förslag för att öka Arlandas konkurrenskraft, vilka Nacka kommun i stora delar föreslås ställa sig bakom i yttrandet. Bland annat föreslås infrastrukturinvesteringar på vägar och järnväg och att förutsättningarna för Arlandabanan förändras.

Ärendet

Regeringskansliet har, genom Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, bjudit in Nacka kommun att yttra sig över slutbetänkandet ”Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet” (SOU 2025:67). Remissvaren ska ha kommit in till departementet

senast den 17 oktober 2025. Juridik- och kanslienheten har berett ärendet och inhämtat synpunkter från enheten för strategisk stadsutveckling och näringslivsenheten. Utifrån inkomna synpunkter har ett förslag till yttrande tagits fram.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 20 december 2023 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föra dialog med berörda aktörer för att identifiera och föreslå åtgärder som kan genomföras på såväl kort som lång sikt för att öka kapaciteten och förbättra tillgängligheten till och från Arlanda flygplats (dir. 2023:178). Utredningen fick namnet ”Arlandasamordningen”. Utredningen redovisade preliminära bedömningar och förslag inom järnvägsområdet i mitten av november 2024 och inom vägområdet i början av mars 2025. Aktuell remiss avser slutbetänkandet av utredningen.

Syftet med utredningen är att ta fram underlag som kan bidra till att öka kapaciteten i infrastrukturen och förbättra tillgängligheten till och från Arlanda flygplats för att på så sätt stärka flygplatsens konkurrenskraft och bidra till att flygplatsen ges bättre möjligheter att utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Utgångspunkterna i arbetet har varit politiska ramar i form av de transport-, miljö- och klimatpolitiska målen. Utredaren har även tagit hänsyn till de försvarspolitiska- och näringspolitiska målen.

Utredningens förslag i korthet

Utredaren konstaterar att Sverige är ett land med långa avstånd såväl inom landet som till internationella destinationer och marknader och att ett tillgängligt, tillförlitligt och hållbart transportsystem, där olika trafikslag samverkar effektivt för medborgare och näringsliv, bidrar till ett ökat välbefinnande och högre livskvalitet i hela Sverige. Flyget har en viktig roll i transportsystemet genom att det överbryggar långa geografiska avstånd och därmed bidrar till både nationell som internationell tillgänglighet.

För att Arlanda flygplats och transportsystemet i flygplatsens omland ska bidra till en god tillgänglighet krävs att både flygplatsen och transportsystemet i övrigt har en tillförlitlig och robust infrastruktur med tillräcklig kapacitet. Utredarens bedömning är att det finns begränsningar och brister i transportsystemet som behöver hanteras för att flygplatsen ska fungera på ett effektivare och mer tillgängligt sätt i framtiden och därmed bidra till att konkurrenskraften för Arlanda flygplats stärks.

Utredaren föreslår i betänkandet åtgärder som berör såväl Arlanda flygplats som transport och energiförsörjningen till flygplatsen.

Nedan nämns de för Nacka kommun mest relevanta förslagen.

Villkoren för Arlandabanan bör förändras i syfte att öppna Arlandabanan för fler tågföretag och avskaffa avgifter vid Arlanda C. Arlandabanan trafikeras av A-train AB som har som har exklusiv rätt att trafikera Arlandabanan fram till 2050. A-train AB:s exklusiva rättigheter bör upphöra, vilket kan genomföras på olika sätt. För samtliga

alternativ behöver A-train AB kompenseras av staten. Den samhällsekonomiska nyttan bedöms överstiga statens kostnader för genomförande av förändringarna.

Utredaren föreslår ett ”Arlandapaket” med omfattande infrastrukturinvesteringar för vägar och järnväg för att förbättra tillgängligheten till Arlanda. Bland annat föreslås fyrspårig järnväg mellan Uppsala och Stockholm och breddning av E4. I slutbetänkandet föreslås att regering och riksdag medger en utökad lånefinansiering för investeringarna inom Arlandapaketet där räntor och amorteringar betalas av i huvudsak med framtida anslag och trängselavgifter.

Förslaget innebär också utveckling av kollektivtrafik för att skapa bättre resmöjligheter till Arlanda. I detta ingår förbättrad samordning mellan tåg, buss och flyg, ett gemensamt biljettsystem, nya expressbusslinjer (bland annat mellan Arlanda och Nacka) och bättre information för resenärer.

Vidare föreslås att polismyndigheten bör införa modern, digital gränskontroll vid Arlanda (Göteborg och Malmö) för snabbare passagerarflöden och stärkt inre säkerhet.

Slutligen bör regeringen peka ut samhällsviktiga inrikes flyglinjer med allmän trafikplikt där rimliga transportalternativ kommer att saknas om den kommersiella flygtrafiken upphör eller kraftigt reduceras.

Juridik- och kanslienheten samlade bedömning och förslag till yttrande

Utifrån inkomna synpunkter från enheten för strategisk stadsutveckling samt näringslivsstaben föreslår juridik- och kanslienheten att följande synpunkter lämnas i yttrandet över remissen.

Nacka kommun instämmer i att flyget har en viktig roll i transportsystemet. Sverige som helhet och befolkningscentra kring Märladalen-Stockholmsregionen är beroende av väl fungerande internationella relationer, en god internationell tillgänglighet och att Sverige hålls ihop nationellt med ett effektivt nav för flygtrafiken genom Arlanda flygplats.

Slutbetänkandet lyfter ett antal viktiga förslag som Nacka kommun i stora delar ställer sig bakom. Däribland kan nämnas ”Arlandapaket” med stora infrastrukturinvesteringar på vägar och järnväg. Ett av förslagen i slutbetänkandet är en expressbusslinje mellan Nacka och Arlanda. Nacka kommun ställer sig positiv till ett sådant förslag under förutsättning att busslinjen har god framkomlighet och turtäthet. I detta sammanhang framhålls även behovet av en framtida Östlig förbindelse för ökad tillgänglighet till och från Arlanda.

Kommunen ställer sig också positiv till att förutsättningarna för trafikeringen av Arlandabanan förändras för att öppna banan för fler tågforetag och avskaffa avgifter vid Arlanda C.

Nacka kommun vill framhålla att det är viktigt att infrastrukturförbättringarna i Arlandapaketet även gynnar näringslivet i Stockholms södra regionhalva. Detta då omkring två tredjedelar av regionens arbetsplatser redan är lokaliserade norr om stan. Framtida förbättringsåtgärder bör därför beakta balansen mellan foretag i norrort respektive söderort samt tillgängligheten till Arlanda från den södra regionhalvan.

Vad gäller finansieringen förordar Nacka kommun att statliga anslag bör vara den huvudsakliga finansieringsformen. Trängselskatt kan vara bra om den utformas korrekt, men riskerar att påverka pendlare och foretagare. Om trängselskatt ändå övervägs är det viktigt att eventuella avgifter återinvesteras i bättre och smidigare kollektivtrafik till och från Arlanda.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för barn

Förslag till beslut bedöms inte innebära några särskilda konsekvenser för barn.

Konsekvenser för klimat och miljö

Utredaren bedömer att flygtrafiken på Arlanda flygplats kommer att öka, från knappt 23 miljoner flygpassagerare 2024, till cirka 40 miljoner passagerare 2050. Flygbränslets omställning till el och framför allt biobränslen är helt nödvändig för att klimatmålen ska nås. I betänkandet varnas för en ”uppenbar risk” att produktionen av biobränsle inte kommer att öka i tillräcklig omfattning. Om kapacitetsutbyggnad inte kombineras med omställning finns risk för ökade klimatutsläpp.

De i betänkandet föreslagna kollektivtrafiklösningar till och från Arlanda och kapacitetsförstärkningar syftar till att möjliggöra ett minskat bilresande. En stor del av satsningarna på tåg, buss och gemensamma biljettsystem syftar till att styra fler resenärer från bil till kollektiva färdmedel vilket kan minska utsläppen från vägtrafiken och förbättra luftkvaliteten i regionen. Samtidigt föreslås investeringar i vägsystemet genom utbyggnad av vägar, vilket innebär en risk för mer biltrafik och därmed ökade utsläpp. Utredningen föreslår därför trängselskatter och elbilsladdning för att styra utvecklingen i en mer hållbar riktning.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 25 augusti 2025

Bilaga 1. Utdrag ur remissen Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet – Sammanfattning och författningsförslag

Bilaga 2. Förslag till yttrande

Sara Lauri
Kanslidirektör
Stadsledningskontoret

Fanny Lyppert
Kommunjurist
Juridik och kanslienheten

Beslutet ska skickas till:

- Landsbygds- och infrastrukturdepartementet